

Noodfonds COVID-19 voor land-en tuinbouwsector

I. Waarom een sectorspecifiek noodfonds?

- Acute vraaguitval die direct samenhangt met nationale overheidsmaatregelen (w.o. sluiten van horeca/food service en verbod op het houden van evenementen), en vooral ook met soortgelijke of zelf strengere maatregelen op de belangrijkste exportmarkten¹ van de Nederlandse land- en tuinbouwsector. De sectoren die het hardst geraakt zijn, zijn de sectoren die afhankelijk zijn van de export en/of voornamelijk leveren aan horeca/food service, zoals de sierteeltsector (vraaguitval van meer dan 70%), eenden (vraaguitval van bijna 100%) fritesaardappelen (60-90%) en een deel van de voedingstuinbouw.
- Hoogseizoen: Voor een aantal sectoren valt de vraaguitval samen met de periode van het jaar waarin een groot deel van de jaarlijkse omzet gerealiseerd wordt. Dit geldt bijvoorbeeld in de aspergesector, maar in het bijzonder ook in de sierteelt².
- Beperkte houdbaarheid van producten waarvoor geen alternatieve toepassingsmogelijkheid (of bestemming met waarde) is en vernietiging het enige alternatief is. Dit heeft geleid tot substantiële inkomstenderving.
- Cyclische karakter van teelten: I.t.t. andere productiesectoren hebben land- en tuinbouwbedrijven niet de flexibiliteit om hun productie flexibel aan te passen aan de vraag. Teelten kunnen niet zomaar stop gezet worden als de vraag wegvalt; als de overheidsmaatregelen ingetrokken worden en de vraag weer aantrekt hebben teelten lange opstarttijd nodig. Dit betekent dat naast de doorlopende vaste kosten (w.o. afschrijving, huur, rentelasten, personeelskosten in vast dienstverband) ook de operationele kosten voor productie doorlopen (w.o. elektriciteit voor belichting/verwarming, inputs als zaaizaad/pootgoed, dieren, diervoeder, meststoffen en gewasbescherming, seizoensarbeid).
- Samenhangende ketens: Een aantal sectoren (sierteelt, eend) kenmerkt zich door sterke onderlinge verwevenheid en wederzijdse afhankelijkheid. Effecten op elke afzonderlijke schakel in de keten hebben direct effect op de hele waardeketen.
- Gelijk speelveld: omringende landen als Duitsland, Denemarken en België hebben aangekondigd spoedig met sectorspecifieke maatregelen te komen.
- De bestaande (nood)maatregelen nationaal (noodpakket banen en economie, in het bijzonder de NOW) en Europees (w.o. voorschotbetaling inkomenssteun Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, crisismaatregelen onder een gemeenschappelijke marktordening) bieden onvoldoende soelaas om de sector op korte termijn in de benen te houden en te voorkomen dat de gehele keten omvalt.

II. Waarom zijn generieke maatregelen uit het noodpakket banen en economie onvoldoende?

- NOW zoals die nu geregeld is, houdt bij de bepaling van de omzetafname geen rekening met het seizoeneffect. Een aantal sectoren realiseert juist in de maanden maart t/m juni een groot deel van hun jaarlijkse omzet. Als referentie wordt echter heel 2019 gehanteerd. Verder liggen voor deze sectoren vanwege het hoogseizoen de arbeidskosten hoger dan de rest van het jaar door het extra inhuren van seizoenarbeiders. Teelten groeien gewoon door en moeten geoogst worden, ook al is er geen vraag. Dit leidt volgens de sector volgens eerste berekeningen tot een extra € 450 mln schade die nu niet door de NOW wordt gedekt.
- Liquiditeitssteun: De land- en tuinbouwsector kan gebruik maken van *liquiditeitssteun* uit het noodpakket banen en economie, waaronder uitstel betaling belastingen (incl. energiebelasting/ODE), de verruiming van de regeling borgstelling MKB-Landbouwkredieten, verruiming GO-regeling met land- en tuinbouw, tot op beperkte hoogte van de TOGS, en de herverzekering handelskredieten. Echter:
 - 1) De extra leningen en uitgestelde betalingen moeten op middellange termijn weer opgebracht worden. De solvabiliteit van niet grondgebonden landbouwbedrijven, w.o. de glastuinbouw en intensieve veehouderij, is in vergelijking met die van de grondgebonden landbouwsectoren laag. De hoge verliezen die nu gemaakt worden tasten de solvabiliteitspositie van veel gezonde bedrijven aan. Extra leningen vergroten de kapitaalslast. De verwachting is dat het lang zal duren voordat de vraag en prijzen hersteld

¹ Dld, Bel, VK, Fra, Ita, China, Spa, Pol, VS, Zwe (<https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/511255>)

² Voor snijbloemen en planten is dit februari t/m mei

(<https://www.agrimatie.nl/SectorResultaat.aspx?subpubID=2232§orID=2240&themaID=2276>)

zijn, waardoor de solvabiliteitspositie verder verslechtert. Dit zal ook het vermogen van de sector verzwakken om te kunnen blijven investeren in innovatie, duurzaamheid, klimaat.

- 2) Bestaande maatregelen voorzien niet in een tegemoetkoming voor de vernietiging van producten.

III. Sectorspecifieke steunmaatregelen voor de land- en tuinbouwsector

a) Doel

Het doel van een sectorspecifieke steunmaatregel is om bedrijven die voor het uitbreken van COVID-19 in de kern gezond waren en een positief continuïteitsperspectief hadden, door de financieel zware eerste maanden heen te helpen en daarmee het voortbestaan van de gehele keten te waarborgen.

Het voorstel is om dit te doen door:

1. Het op korte termijn verstrekken van een eenmalige tegemoetkoming voor geleden schade zoals door vernietigde productie en permanent gederfde inkomsten aan bedrijven die in de kern gezond zijn maar door acute liquiditeitsproblemen dreigen om te vallen en in hun val partijen verderop in de keten meenemen;
2. op middellange termijn voor liquiditeits-/solvabiliteitsproblemen aan te haken bij generieke regeling (noodpakket 2.0), bijvoorbeeld in de vorm van een soepele lening (bv. met lage rente, langere looptijden, flexibiliteit in aflossing gerelateerd aan behaalde omzetmarge).

b) Verkende opties

De volgende opties zijn verkend:

- 1) Subsidie/forfaitair bedrag (cfm. tijdelijk staatssteunkader)
- 2) Schaderegeling op basis van omzet (cfm. artikel 107 lid 2 sub b VWEU)
- 3) Schaderegeling op basis van vernietiging producten (cfm. artikel 107 lid 2 sub b VWEU)
- 4) Verbreding van het toepassingsbereik van de EU-regeling Gemeenschappelijke Marktordening landbouwsectoren (GMO verordening)

Vanwege snelheid, uitvoerbaarheid administratieve lasten en uitvoeringskosten gaat de voorkeur uit naar optie 1. Optie 2 en 3 hebben als nadeel dat de uitvoeringslasten en -kosten voor zowel individuele ondernemers als de uitvoeringsinstantie hoog zijn, omdat per ondernemer het toe te kennen bedrag bepaald moet worden op basis van uitvoerige bewijsstukken. Voor optie 4 is het niet de verwachting dat de Europese Commissie hierin mee zal gaan.

c) Het voorstel: tegemoetkoming schade land- en tuinbouwsector (optie 1)

Elk bedrijf dat voldoet aan de criteria, actief is in een kwalificerende deelsector en aanspraak wil maken op deze regeling, ontvangt eenmalig een forfaitair bedrag. De hoogte van dit bedrag wordt bepaald aan de hand van de gemiddelde schade per bedrijf in de betreffende deelsector [en de grootte van het bedrijf (in omzetcategorieën)]

Sectorcriteria

- 1) Er moet in de deelsector sprake zijn van een acute van minimaal 50% in de periode maart t/m mei 2020;
- 2) Het moet gaan om producten die niet lang houdbaar zijn en waarvoor geen alternatieve afzetmogelijkheden met waarde zijn;
- 3) De sector komt niet in aanmerking voor (voorschotbetaling) GLB-inkomenssteun en/of maatregelen in het kader van de GMO verordening.

Bedrijfscriteria

- 1) Het bedrijf moet in de kern gezond zijn³,
- 2) Het aanvragende bedrijf heeft een aantoonbaar omzetverlies van minimaal 75%,
- 3) Het bedrijf moet hoofdactiviteit in de bedoelde deelsector hebben⁴.

³ Dit zijn bedrijven die bij de banken voorafgaand aan de Corona crisis een positief continuïteitsperspectief hadden. Dit is hetzelfde criterium als bij de Borgstelling Landbouw-Corona garantie.

⁴ Op basis van de gecombineerde opgave of SBI codes (standaard bedrijfsindeling)

Aantal bedrijven: Op basis van de huidige beschikbare informatie zouden de volgende deelsectoren mogelijk voldoen aan de genoemde criteria: snijbloemen, bloembollen, pot- en perkplanten, bomen, fritesaardappelen, eenden en een deel van de voedingstuinbouw. Dit betreft naar schatting ca. 8000 bedrijven.

CONCEPT

CONCEPT